СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 43. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 23-го лютого 1938. — No. 43. Jersey City, N. J., Wednesday, February 23, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ЗАХОВУЄ МОВЧАНКУ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт, який хвилево перебуває в своїй приватній резиденції в Гайд Парку, зоховав цілковиту мовчанку в справах европейської політики, зокрема в справі промови Гітлера. Проте президент був у сталому телефонічному получені з Вашингтоном. Та правдоподібно в короткому часі він вискаже в тій справі офіційну думку американського уряду.

УРЯД ПІДГОТОВЛЯЄ ЗЛУКУ ВСІХ ЗАЛІЗНИЧИХ ЛІНІЙ.

ВАШИНҐТОН. — В урядових кругах зовсім поважно носяться з думкою, щоб відповідним законодавством перевести злуку всіх американських залізничих компаній в одну. Цей плян оправдують тим, що американські залізничі компанії осягнули вже поважну висоту своєї справности. А тепер, внаслідок бизнесового застою, конкуренція між ними перейшла в стадію, де вона перестала бути корисною, тільки шкідливою.

НЕ ХОЧУТЬ ЗУСТРІЧАТИСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Два найголовніші провідники американського робітничого руху, Вилїем Ґрін і Джан Луїс, є аж такими ворогами, що не хочуть разом зустрічатися навіть на бенкеті. Коли секретарка праці, пані Перкинс, запросила на урядовий бенкет Ґріна й призначила йому виголосити промову, Луїс, якого теж запрошено, чимскорше заявив, що на бенкет не може прибути, бо виїздить з міста.

ҐРІН ЩЕ РАЗ ВИСТУПАЄ ПРОТИ ЗАВЕЛИКОЇ КОНТРОЛІ УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — В імені Американської Федерації Праці Ґрін видав знов осторогу на адресу уряду, щоб він не створював якогось окремого урядового департаменту для контролі заробітної заплати і годин праці. Цього робітництво не потребує, говорив Ґрін. Бо в той спосіб урядничa бюрократія чимраз більше втручається в життя суспільних верств і закоплює контролю над ним. Робітники будуть задоволені, коли в справі заплат і годин праці буде ухвалений відповідний закон, який має бути під наглядом суду.

ПРАЦЯ НЮЙОРСЬКОГО КОМІТЕТУ ВЗАЄМИН ПРАЦІ.

ОЛБАНІ. — Священик Джан Боланд, що є головою комітету взаємин праці в нюйорському стейті, подав звіт діяльности цього комітету. На основі цього звіту виходить, що комітет впродовж шістьох місяців свого існування виконав добру роботу. Він полагодив 50 страйків, а відвернув 300. В тих страйках були замішані сто тисяч робітників.

„ДЖЕНЕРАЛ ЕЛЕКТРИК КО." ПІДПИСАЛА УМОВУ З К.П.О.

НЮ ЙОРК. — Величезна компанія електричних виробів, „Дженерел Електрик Ко.", що затруднює 60,000 робітників підписала контракт праці з юнією, що належить до Комітету Промислової Організації. На основі цього контракту вона прийматиме до праці лише тих робітників, що належать до цеї юнії.

ЖІНКИ ВИТИСКАЮТЬ З ПРАЦІ ЧОЛОВІКІВ.

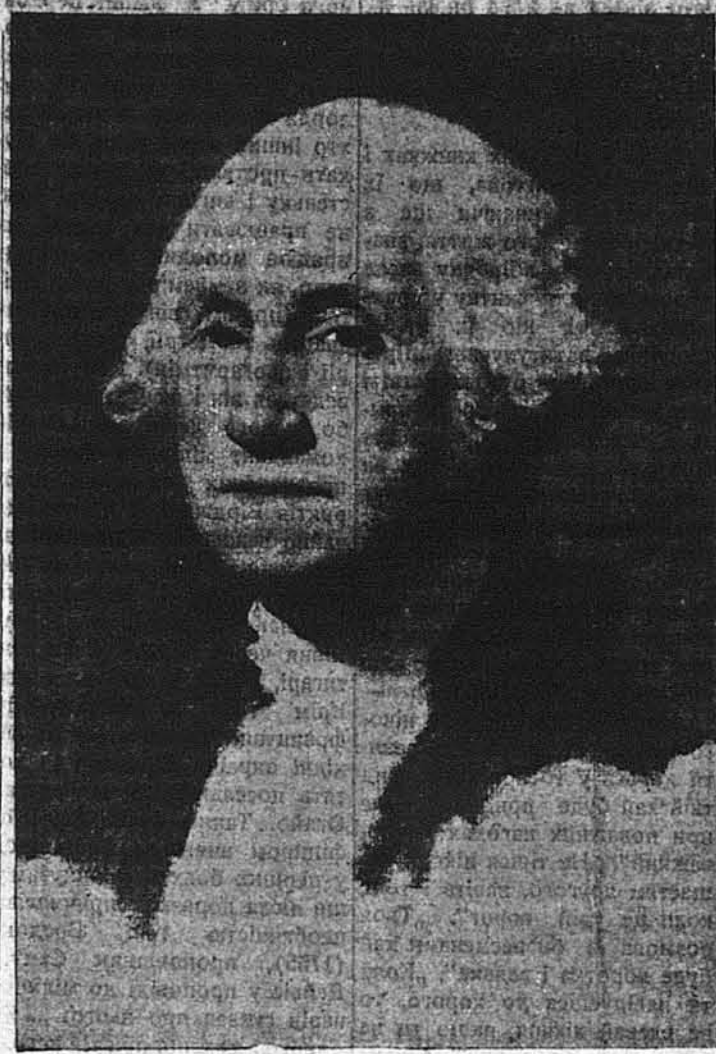
ВАШИНҐТОН. — Голова жіночого відділу в департаменті праці у Вашинґтоні, пані Ендерсон, заявила, що в останніх часах у промислі і торговлі змагається рух, щоб усувати з праці чоловіків, а на їх місце наймати жінок по нижчій заплаті.

КАЖЕ, ЩО КОЖНИЙ РУХ ПОТРЕБУЄ АРИСТОКРАТІВ.

НЮ ЙОРК. — Священик д-р Ален Чалмерс сказав у своїй проповіді, що кожний суспільний рух потребує не лише товпи, а й аристократів, але аристократів в тому розумінні, що вони зумілиб не тільки горіти даними ідеями і настроями, але також зумілиб тим настроям давати розумову форму. Товпа все стає по боці свободи. Але з її сводолюбности ніколи нічого не вийде крім безладу, як довго по боці свободи не станут також такі аристократи, що передумають справу й знайдуть конкретні наукові напрямні, як ту свободу осягнути і закріпити. До того роду аристократів належав Джордж Вашинґтон, говорив Чалмерс.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД КОМУНІЗМОМ У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Віктор Ридер, голова нюйорського департаменту суспільної добродійности, сказав, що назначення комуніста Ґерсона заступником предсідника дільниці Манґетен є визовом нюйорського населення. Комуністи, говорив Ридер, чимраз сильніше укріпляються в нюйорській адміністрації, а помагають їм у тому такі люди, що формально не є комуністами. Ридер говорив, що поміж безробітним у Ню Йорку веде так званий „Робітничий Союз", а той Союз є в цілості в руках комуністів.

ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН

ТОРНАДО ВБИВ 25 ЛЮДЕЙ.

Через маленьке містечко Родеза, Луїзіяна, що має ледви дві тисячі мешканців, пройшов шалений торнадо і знищив містечко майже до тла, вбиваючи притім 25 осіб.

АҐЕНТИ МОСКВИ ВТИСКАЛИСЯ ДО ЛЕҐАЛЬНИХ ПАРТІЙ.

У Ковельщині арештували 21 осіб, у тому 4 жінки, під замітом комуністичної діяльности. Арештовані, як повідомляє преса, самі визначні комуністичні діячі (Анатоль Гаврись, Евген Шаркович, А. Остапюк і інші). Арештованим закидають, що записувалися в члени леґальних партій, щоб захопити їх керму. Це робили головно з тамошним відділом „Стронництва Людового". Притім завжди хотіли продістатися, як делеґати, на зізди ріжних партій. Але це їм не вдалося, бо відповідні чинники вчас зорієнтувалися про їх диверзію.

ГИНУТЬ МАСОВО ВИГОЛОДЖЕНІ КОНІ.

З Вакав, Саск., подають: Тутешні фармери потерпіли великі втрати через те, що від початку зими почали масово гинути виголоджені в літі коні. Як відомо, в тутешнім дистрикті ще з початком минулого літа висохли всі пасовища так, що коні та інший домовий скот не мали подостатком трави до пащення. З настанням зими фармери почали годувати своїх коней старою соломою, що не має жадної поживної вартости. Наслідком цього більшість фармерських коней вигинула. Переведена ветеринарями обдукція кінських нутрощів виказала, що кишки були переповнені болотом. Сталося це тому, що стебельця трави були закороткі до пащення й коні вирівали їх разом з землею.

1,000,000 ЗЛ. ЗАРОБИЛИ ЗРУЧНІ КОМБІНАТОРИ.

До одної книгарні в Варшаві зголосилися два аквізитори й купили кільканацять тисяч примірників памяткового альбому по 30 зл. за примірник. За примірники заплатили готівкою. Опісля звернулися до одної високої установи публичної ужиточности з проханням, щоб поручила продаж згаданих альбомів, декларуючи на корить інституції 20,000 зл. Цю суму якстій вплатили. Установа дала поручення. Аквізитори заанґажували кільканадцятьох аґентів і розіслали їх по краю. За примірник брали щонайменше 65 зл. Були й такі, що платили по 500 зл. Незабаром продали цим робом понад 7,000 альбомів, інкасуючи понад 1,000,000 зл., що потонули в кишенях комбінаторів. Тепер уся справа виявилась. Аферою занявся прокуратор.

КОМУНІСТІВ У КАНАДІ ПОСТАВИТИ ПОЗА ЗАКОНОМ.

Делеґація від Федерації Католицьких Робітників Канади зявилася перед домініяльними міністрами в Отаві і вручила їм домагання, щоб комуністичну партію в Канаді поставити поза законом.

Делеґація висловила думку, щоб чужих робітничих орґанізаторів не впускати до Канади, щоб Канада не воювала поза границями своєї території, і щоб домінія перевела велику програму публичних робіт.

300 КОСТЕЛІВ ЗА 15 РОКІВ.

Римо-кат. архиепископ Твардовскі заявив представникові варшавського тижневика „Нарyд польскі", що за останніх 15 років на терені східної Галичини повстало більше як 300 римо-кат. костелів і каплиць.

ЗА ПОДАТКОВІ ЗАЛЕГЛОСТІ СЕКВЕСТРУЮТЬ БУВШОГО ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА.

Колишній амбасадор Скірмунт в отвертому листі до чотирьох міністрів і до громадянства каже, що за податкові залеглості перейшли від нього перед двома роками старинний виряд, здобутий під Віднем, оцінений на 15,000 зл., а тепер заїхав секвестратор і заняв ріжні речі, щоби покрити неіснуючі залеглості.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ ЩАСТЯ.

Академія моральних наук у Берні, в Швайцарії, видала десять заповідей щастя. Ось вони: 1) На світі нема повного щастя; 2) Праця конечна; 3) Женися перед 20-тим роком життя. Це перша радість життя; 4) Не будь заздрісний; 5) Здоровля — добро, але не найбільше добро; 6) Не жалуй минулого, а завжди надійся на майбутнє; 7) Не будь безпристрасний; життя без них мертве. Але треба пристрастями володіти; 8) Гроші — це найбільша рана нашого існування. Якіб привяжешся до них, дорога до щастя буде для тебе безмежна; 9) В усьому є якась добра сторона. Звертай тільки на неї увагу; 10) Не бійся смерти, не думай про неї й не утікай перед нею.

АЛБЕРТІЙЦІ ВНЕСЛИ 1,520 АПЛІКАЦІЙ НА ГОМСТЕДИ.

Мешканці Алберти внесли в 1937 році 1,520 аплікацій за набуття землі. 568 аплікацій внесли жінки. З цілого наведеного числа 1,408 подань було за набуття перших гомстедів, 104 за набуття других гомстедів і 8 подань за набуття вояцьких надилів. Найбільше число таких подань внесено у Піс Ривері, бо аж 819, з того 776 подань було за набуття перший раз гомстедів, 40 за набуття других гомстедів, а три за вояцькі надили. В едмонтонськім офісі таких подань за гомстеди внесено 685, з чого 621 за перші, 59 за другі і 5 за вояцькі надили. У келгарськім офісі було 14 подань за гомстеди, в Летбридж лиш одно.

ПІМСТА ПОКАРАНОЇ МАЛИ.

В Деґра Дун, в Індії, 12-літній хлопець вибив свою малпочку за те, що зїла йому з тарілки ласощі. Малпочка втекла з дому й не показувалася впродовж двох тижнів. По двох тижнях явилася зовсім несподівано. Вона стрибнула крізь відчинене вікно до горла хлопця. В одній хвилині відкусила йому ніс, відірвала вухо і схопила за горло. Будаб напевно загризла нещасного хлопця, але на його крик надбігли з поміччю батько й слуга індієць, який застрілив малпочку з револьвера.

ДВА ПРИСУДИ СМЕРТИ.

Суд присяглих у Котбусі (Німеччина) засудив якогось Гебелера і його матір на кару смерти. Гебелер у порозумінні з матірю замордував перед сімома роками свого батька.

ГІТЛЕР ПРО ОБЄДНАНУ І СИЛЬНУ НІМЕЧЧИНУ

БЕРЛІН. — Довго очікувана цілим світом промова, яку виголосив Гітлер минулої неділі в німецькім парляменті, тревала, щоправда, аж три години, але не принесла нічого сензаційного, себто нічого такого, чого Гітлер досі не підносив би. Всеж таки вважають цю промову свого роду триюмфом Гітлерової дипльоматії. І то вже тому, що внаслідок атак Гітлера на політику британського міністра справ закордонних, Ідена (як і його особу), тому останньому прийшлось уступити з уряду. Ціла промова Гітлера була спрямована до того, щоб засвідчити, що світ має тепер до діла з новою Німеччиною, себто з дійсною силою, яка в міру потреби зможе доходити свого права зо зброєю і з повною надією на успіх.

Проти Ліґи Націй, але за мирне співжиття.

Гітлер підкреслив, що Німеччина ніколи не повернеться до Ліґи Націй, яку створено на те, щоб підтримувати ті незаконности, що їх допустився версайський договір. Він запевнив світ, що трикутник Берлін-Рим-Токіо є кращою гарантією миру ніж Ліґа Націй. Гітлер казав далі, що хоч Німеччина не є в Лізі Націй, то вона є рішучо за полагоджування міжнародних конфліктів мирним шляхом. І тому, що не хоче війни, визнала права Італії до Етіопії, а тепер визнає Манчуко самостійною державою. Він виправдував інвазію Японії в Китаю тим, що Китай не годен був поставити опору большевизмові й Москві. Заявився за мирне співжиття з усіми державами крім Совєтів, з якими Німеччина не бажає мати нічого спільного.

За право самоозначення німців.

Гітлер заявив, що ніхто не має права відмовляти німецькому народові права самоозначення. А це значить, що ніхто не може заборонити сімом мільонам німців в Австрії й трьом мільонам німців у Чехословаччині злучитися з Німеччиною, якщо вони того захочуть.

Домагається кольоній.

Німеччина не може зрезиґнувати зо свого права до морських посілостей. Про якусь незаконність годі тут говорити, бо всі ті держави, що посідають кольонії, самі набули їх незаконним способом, силою — казав Гітлер.

Дві години про осяги.

Цілі дві години говорив Гітлер про осяги Німеччини під нацистичним режимом. І підкреслив, що нема ніяких непорозумінь між партією й армією. Та заповів, що як тільки хто нарушить інтереси Німеччини, то світ відразу переконається, що має до діла з одною й обєднаною Німеччиною. Він також висміяв ту „міжнародну пресу", що розпускає по світі ті неправдиві вісті про розколи в партії чи у війську.

НЕ ЗГАДАВ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ. — Ціла Австрія слухала уважно промови Гітлера. З нагоди цеї промови влаштовувано навіть деякі манїфестації. Та всі були здивовані, що Гітлер не сказав ні слова про те, що Австрія залишається незалежною.

ІДЕН ЗРЕЗИҐНУВАВ.

ЛОНДОН. — Антоні Іден, молодий і зручний британський міністер заграничних справ, подався до димісії. Його резиґнацію принято, що викликало свого роду кабінетну кризу. Його уступлення означає провал його протинімецького й протиіталійського курсу. Іден опирав ту політику на Лізі Націй. Та до неї зачали тратити довіря вже й найбільші її прихильники.

ІТАЛІЯ РАДА.

РИМ. — Італійська преса не криє своєї радости з приводу того, що внаслідок промови Гітлера уступив в Анґлії міністер заграничних справ Іден, бо Іден був непримирним ворогом фашизму і був за те, щоб Італію покарати за її наступ на Етіопію.

ФРАНЦІЯ НЕЗАДОВОЛЕНА.

ПАРИЖ. — У Франції коментують промову Гітлера й уступлення Ідена в Анґлії в такий спосіб, що в Анґлії перемогла германофільська кліка та що тимсамим Франція втратила найсильнішого союзника. В дальшому це означає упадок престіжу Франції в світовій політиці.

ЦЕНЗУРА В БАСАРАБІЇ.

БУКАРЕШТ. — Румунська влада, як подають, закрила в Басарабії видавання 11 російських газет, 20 жидівських і 4 українських.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ФЛЬОТНИХ ПЕРЕГОНІВ?

Свого часу американський уряд зажадав від японського уряду розкриття, які пляни щодо розбудови воєнної фльоти має Японія. Американський уряд виходив із заложення, що японський уряд є щодо розбудови фльоти обмежений міжнароднім договором між великими морськими державами й тому будова нових воєнних кораблів має бути подана до відома іншим державам, підписаним під цим договором. До домагання Злучених Держав прилучилися теж Анґлія й Франція й домагання було видане в гострій формі, майже в формі ультимату.

Вже сама гострота форми казала сподіватися, що Японія відкине домагання, себто відмовиться дати інформації про свої пляни розбудови воєнної фльоти. І, як доносять американські ґазети, домагання поставлено гостро, не зважаючи на те, що з Японії давано натяки, що японський уряд дав би бажані інформації, якби великі морські держави на неї не гукали так церемоніяльно.

Прийшла відмовна відповідь і вона відразу поклала край міжнародньому договорові про обмеження морських зброєнь: тепер кожна держава пояснила офіціяльно відмову Японії як ознаку, що Японія будує нові кораблі всупереч міжнародньому договорові. З такого пояснення японської відповіди виходить як консеквенція розвязання цілого договору про обмеження морських зброєнь. Отже кожна велика морська держава вже не є цим договором обмежена і кожна може будувати собі стільки кораблів, скільки їй захочеться. І, річ ясна, кожна не лише може, але й уважає своїм обовязком їх будувати, бож і її конкурентки будують.

Вислід цеї офіціяльної інтерпретації японської ноти вже видно виразно в Злучених Державах. Усюди видно виразне піднесення настроїв, прихильних розбудові американської воєнної фльоти. Всюди видно поважне ослаблення пацифістичного настрою. Всюди чути балачки: Як Японія хоче будувати воєнні кораблі, то ми їй покажемо, що це значить...

Проти цих настроїв, що знаходять різкий відгук у конґресі, підносяться деякі голоси осторога. Конґресмен Гемилтон Фиш, наприклад, радить скликати ще одну конференцію для обмеження зброєнь та признати Японії право мати фльоту, рівну американській або британській. Сенатор Кинґ і конґресмен Мейверик теж говорили за таку конференцію.

На це урядові речники кажуть, що скликання конференції моглоб викликати враження, що Америка боїться війни. На це знову перші відповідають, що Америка справді боїться війни. І не лиш Америка, але ввесь світ. Ніхто війни не хоче, кожний хоче їй запобігти, а перегони в розбудові фльоти можуть легко довести до загальної війни. Тому розумніше буде страху перед війною не закривати, але признати його чесно як факт і таксамо чесно й розумово старатися знайти засоби запобігти збройним перегонам, а посередньо війні.

ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН

Декілька думок.

Вашинґтон!

Чуєш оте Богом ізбранне імя, і чогось гарно й бадьоро стає в тебе на душі, ніби від думки про щось благодатне й визволююче, забороло якесь непереможне, й ґенія, силою незломного... І водночас щось любим теплом обдає тобі серце. Щось дивно рідне й ласкаве, наче погляд доброго й розумного батька, про якого ти знаєш, і несхитно знаєш, що він тобі найкращий провідник і найщиріший друг у житті. Бо Джордж Вашинґтон, як рідко хто другий у ряді ґеніяльних людей переломового значіння для свойого часу і свойого середовища, це власне одноразова і виняткова суміш ґеніяльного розуму і патріярхальної праведности. Суміш суворої, пошаною для закону вщерть ознаменованої етики та щиро людської вирозумілости для всякого змагання. І світлої своїм прикладом обовязковости громадянського і державного діяча, а притім тої прегарної скромности, яка так чудово прикрашує людину епохальної величі і значіння.

І ти почуваєш іще раз і все наново:

Це творча людина і провідник з божої ласки. З божої, великої ласки!

Бо ми дивімось лиш на ті епохи в історії народів, де саме недоставало провідників з божої ласки в рішальну хвилю великих подій, а зараз почуємо всю вагу того слова про боже післанництво людей, призначених до творчого проводу напереломі епох. Дивімось ось ми, українці, хочби тільки на наші останні змагання за волю й державу підчас світової війни, а хіба не почуємо тут усієї траґіки браку тих Вашинґтонів у нас, що проти всього світу змоглиб вигнути і вдержати прапор незалежности власної країни? Адже про малого Вашинґтона читаємо, що він уже школярем у Вілйемсбурґу був зправила провідником у бойових змаганнях його товаришів. Що ділив їх на дрібні полки, розставляв на стійках, а далі вів до бою, причім завжди стояв на чолі одного відділу. І таксамо він уже як юначок відзначається великою зручністю в усіх тілесних, тобто спортових вправах, а притім наш Джордж і в школі все один з накращих учнів.

Поправді:

Яка це гармонійна, заздалегідь до щасливого дострою всіх талантів призначена вдача!

Він же таксамо дитиною намагається дивитись на життя глибше, тим благодатним поглядом майбутнього фільософа-державника, що так знаменито відзначає його опісля як діяча на тлі його епохи та поруч таких прегарних індивідуальностей, як ось **Бенджемин Френклин.**

Це бо в шкільних книжках і зшитках Вашинґтона, що їх збережено, починаючи ще з 13-тим роком його життя, знаходимо цікаву збірочку засад та вказівок для вжитку у практичнім житті, що їх малий хлопчина затитулував: **„Правила поведення в товаристві і при забаві",** і строго їх придержувався. Тих правил тут багацько, але котре з них ви і не прочиталиб, скрізь дивує вас виняткова серіозність, з якою та дитина дивиться на світ і намагається спокійно й мудро наладжувати своє відношення до нього. „Коли ми між людьми, — повчає вас наш вірджінійський фільософ — то ми не повинні робити нічого такого, що моглоб образити когось у товаристві". „Вид твій хай буде приємний, але при поважних нагодах — поважний". „Не тішся ніколи нещастям другого, навіть і тоді, коли це твій ворог". „Твоя розмова з бизнесменами хай буде коротка і звязка". „Коли ти навідуєшся до хорого, то не вдавай лікаря, якщо ти на цьому не розумієшся". І таке інше. Але, як бачимо, то правила відносно того, чого **не** годиться робити, тут далеко численніші, ніж позитивні, з чого й легко заключити, що наш хлопчик дивився на світ відразу критично і добачував у першу чергу те, що він — майбутній великий провідник свойого народу — вважав хибою і невмісністю звичаю у своїм середовищі.

І це таке гідне уваги в молодечих роках Вашинґтона:

Те ось, що він уже і як хлопчик і юнак завжди повний непереможного нахилу **до порядку, до солідної та розумної праці і до самостійности життєвих почнів.** Він не покладається, гордовито і безумно, виключно на свої таланти так, як це звикли робити наші тузинові „ґенії". Він дає своїм талантам солідну основу невпинної праці над собою. Він працею розвиває свої таланти і плекає їх. І таксамо намагається він і в найдрібнішій роботі виявити свою здатність до неї і довести її до путнього кінця.

Такий от Вашинґтон у часах школи і такий він і молоденьким землеміром в маєтку свойого брата в Мавнт Вернон. Приклад запопадливости і господарського хисту, хоч через тестя брата він близький до лорда Фейрфекса, в якого дехто інший може волів би шукати протекції на якусь товстеньку і вигідну посаду, щоб не працювати так тяжко, як працює молодий Вашинґтон, напр. як землемір у горах Еліґені (причім він знаменитий знавець ґеометрії, триґонометрії і льоґаритмів). І не інакше ведеться він і як молоденький, бо всього девятнацять-літній командант міліції в одному з призначених для нього дистриктів Вірджінії, а це надзвичайно важне і відповідальне становище, бо між анґлійським урядом і поселенцями починаються важкі непорозуміння через податкові і митні тягарі, які він накладає на них. Крім того загрожують їм французи, що пхаються на західні окраїни Вірджінії і хотять поселюватися на берегах Огайо. Таким знаменитим офіциром виявився Вашинґтон у перших боях з французами, що після поразки, спричиненої необачністю ґен. Бредока (1755), проповідник Самуїл Дейвіс у проповіді до міліціонерів сказав про нього: „...Як одного з тих, що при тій нагоді визначилися, мушу згадати геройського юнака, полковника Вашинґтона, і я переконаний, що Провидіння хоронило і зберегло його так наявно тому, що він іще дуже видатно прислужиться своїй батьківщині".

І це так:

Вашинґтонові було з кожного погляду суджено бути мужем Провидіння для рідної йому країни.

И тому так цікаво воно просліджувати процес визвольних замислів у нього.

Бо людина з такою пошаною для законів і законности, як Вашинґтон, зпевністю не булаб двигнулася до революційно - визвольної боротьби з анґлійським урядом, поки хоч тінь якоїсь законности була по стороні цьогож. Але з моментом, коли почуття законности в душі Вашинґтона було зневажене неправними розпорядками анґлійського уряду, з тим моментом і він починає горіти жаром визвольного замислу. „Скажіть, — пише він у тому часі до лорда Фейрфекса — про що йде властиво, за що ми змагаємося? Чи йде тут виключно про ті три пенси від одного фунта чаю, тому, що воно ніби надто багато? Ні, бачите, не про пенси йде, а про те, що в анґлійців **нема права** жадати їх від нас".

І я думаю, що таксамо щиро говорив Вашинґтон ще й незадовго перед проголошенням незалежности Злучених Держав, коли в р. 1775 писав до полковникака Мекензі таке: „Вам кажуть, начебто населення в Месечусетс це товпа бунтарів, що повстали боротися за незалежність та може і ще за що. Але я, Шановний Друже, дозволю собі сказати Вам, що Ви помиляєтесь, і то дуже помиляєтесь... Бо вдійсності воно так, що незалежність не є ані ніяким побажанням кольоній, ані не лежить у їх інтересі. Але заразом можете притім з усією певністю числити на те, що ні одна з наших кольоній не дозволить, щоби був нарушений хочби й один-одинокий з наших привилеїв, **тих дорогоцінних прав, які є для кожної вільної держави необхідні і без яких свобода, майно і життя не малиб ніякої обезпеки свойого існування".**

І що американські кольонії вміли постояти за ту свою коштовну свободу, цього доказом уся їх пропамятна боротьба за незалежність, якої два оконечні і невмірущі ореоли це:

Воля і Вашинґтон.

Бо сьогодні обидва ці слова це майже синоніми, і то одні з найкращих, які знає історія народів. Воля і свобода ось, яку виборов Вашинґтон кольоніям, що зважились під його проводом двигнути прапор боротьби проти деспотії Джорджа III., стала основою державного, громадянського і культурного розвитку не тільки для Злучених Держав Америки, але і для тих народів, що їм судила доля шукати нового життя на вільній землі Вашинґтона. Між ними й нам, українцям. Нам же імя Вашинґтона буде навіки таке дороге, як і дороге нам імя нашого великого поета, що то для нього імя Вашинґтона було пресвітлим символом нової майбутности. І хіба не відчув Шевченко своїм ґеніяльним чуттям найістотнішу рису Вашинґтонової індивідуальности, а саме **її глибоку етичність як вислів** стихійної любови закону, коли питався:

... Коли
Ми діждемося Вашинґтона
З новим і праведним законом?

Виборення цього праведного закону для рідної йому країни — цеж і властивий подвиг Джорджа Вашинґтона. Але в тім то і нечувана далекосяглість Вашинґтонового чину, що благодатями його закону можуть користуватися й інші народи. Особливож у часі, коли на їх рідній землі лютує чужинецький займанець так, як нині на землях України. І що той новий, праведний закон Вашинґтона дав українському народові за океаном змогу нового й епохального розвитку, на це доказом уся дотеперішня його історія. Історія, якої поодинокі етапи воскресають перед нами так животворно **на монументальних сторінках Пропамятної Книги Українського Національного Союзу.**

Д-р Остап Грицай.

Учитель: — А що, Івасю, вибив тебе батько за те, що ти вчора не навчився лекції?

Ученик: — Ні, прошу пана професора, тато мене ніколи не бе, йому це дуже болить.

Учитель: — То твій батько такий чутливий?

Ученик: Так, дуже чутливий, має в руці ревматизм.

Гнат Крашанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(35)

— Втік! — сміявся Хорошко. — Я гадав, що так зробить, бо іншого виходу з тої матні, в яку сам вліз, не мав. За себе нашле сюди татарву. Це таке певне, як два і два чотири. Скільки маєте людей?

— Разом з каліками і такими немічниками, як я, буде двацять, — відповів сотни.

— Як зо зброєю?

— На двацять досить. Добра зброя. І амуниції досить.

— Двацять людей на такий замок, то замало. Я мушу відїхати. За вас не забуду. Пришлю вам пару козаків. Лиш потерпаю, що й того буде замало. Такою силою можна би якийсь час боронити горішній замок. Всеж таки і він не вдержаться, як татари візьмуть долішній. Ворота, чи фіртку розбити не так тяжко.

— Можна би спалити міст, — промовив Солоняк. — Як долішній замок таки буде в небезпеці, то ту небезпеку відкладеться на пізніше. За той час може прийде вислана вами поміч.

— Таким способом справді можна би зискати одно-дводенну проволоку. Ще нині в ночі стовпи мосту пообкутуйте соломою з дьогтем і смолою, щоби в кожній хвилі можна було міст підпалити.

— Хоч би ворог замку не взяв, то ми облоги не видержимо. Помремо з голоду, — сказав отець Жук.

— Харчі дістанете з містечка, — відповів Хорошко. — Кіндис знає, що для нього Зубрин вже пропав і що йому самому містечко вже не потрібне. Як він прийде сюди з татарами, то на те, щоби виграбувати не лиш замок, а й містечко; щоби все те, чого він і татари не здужають взяти, зруйнувати і спалити. В містечку знають, що так буде, отже населення дуже радо схорониться до замку з усім своїм движимим майном. Худобу заженуть в неприступні дебри. Треба зараз вислати до містечка по запас харчів і сказати там, що хто хоче, той нехай зо своїм запасом іде на замок.

— Між людьми в містечку є мабуть також спільники підстарости. Було би небезпечно мати їх на замку, — замітив Солоняк.

— Ті, про котрих знаємо, що на них можна покладатися, самі будуть знати, кого з собою взяти на замок, кого не впустити. Неодин, що прийде сюди, скріпить собою оборону замку.

Сотникова вийшла до другої кімнати і вернулася, держачи щось довге, закутане в хустці. Приступила до Хорошка і промовила:

— Ви врятували нас. Ви вашими порадами може врятуете ще раз. Може й поміч яку пришлете. Ми за вас до смерти не забудемо. Я хотіла би, щоби ви мали від нас памятку.

— Мені, паніматко, не потрібна жадна памятка на те, щоби не забути за когось, — відповів Хорошко.

— Всеж таки то мило мати перед очима якийсь доказ, що хтось вдячний за зроблену йому прислугу.

Сотникова розкутала хустку і показала козакові шаблю. Одну з тих двох, що були в знайденім скарбі. Шабля стара, з золотою чи з позолочуваною ручкою. Вже зверхній її вигляд показував, що то не абияка турецька шабля. Хорошко зробив великі очі.

— Ні, не прийму! — сказав.

Устами відпекувався, та очима тої шаблі трохи не зїв. Сотникова впхала шаблю в його руку. Він виймив з піхви і опер об підлогу. Зігнулася в каблук і назад відскочила. Його очі світилися до неї. Всунув назад до піхви, зітхнув і сказав:

— Не прийму, не можу!

— Та чому? — спитала сотникова.

— Бо то залізо. Залізо приязнь розтинає. Шабля гарна, кортить мати таку. Та приязнь добрих людей для мене важніша.

— То купіть! Дайте мені півтимера за неї! — сміялася сотникова.

— Купити, куплю.

Сказав це, паленіючи, бо знав, що ніяких грошей не має. Сягнув за пояс, шукаючи мошонки, про яку знав, що її нема там. Не знайшовши, сказав:

— На маєш! Я згубив мошонку.

— Дам на кредит. Хіба ще зійдемося колись.

Подякував і пішов спати, бо відїхати хотів досвіта, щоби прислати людей на скріплення ґарнізону замку. Тих, що були з ним, полишити не міг, бо вони мали деінде іншу роботу. Хотів спати в шопі коло свого коня. Коли вийшов на перше подвіря, козаки сотника забарикадовували ворота. Солоняк стояв у куті і вухо майже приклав до муру. Це зацікавило Хорошка і він спитав:

— Що там таке?

— Чорт його знає! — відповів Солоняк. — Або якась душа покутує, або в моїй голові якийсь нелад.

— Де? В мурі?

— Ось як тут наступите чоботом, то щось зойкне і стукає.

Хорошко вірив у духи, та ще більше у зраду Кіндиса. Він замітив:

— Може яким потайним льохом вже добирається до замку Кіндис зо своїми татарами.

Стали оба наслухувати. Зпід землі добувався глухий зойк. Хорошко поклався на землі і приклав ухо до камяних плит. По хвилі встав і каже:

— Там хтось є. Тут мабуть льох. Хтось запертий там.

Коли так стояли, думаючи, що робити, побачили малу Настю. Стояла притулена до муру і гризла запаску. Лице мала сильно стривожене і ціла тряслася. То на Хорошка, то на Солоняка кидала стривожений погляд. В хвилі, коли Хорошко на неї не дивився, моргнула на Солоняка. Він підійшов до неї. Мусів схилитися, бо він хлоп як дуб, вона мала і дрібна. Дівча шепнуло йому до вуха:

— То вона там стогне і скімлить. Вона!

— Хто? — спитав Солоняк.

Дівчина опустила очі, гризла запаску і по хвилі сказала, озираючися тривожно:

— Ви хіба знаєте. Коли пан утік, то ви повинні її випустити. На його приказ Текля затягнула її до льоху і там заперла.

Дівча закрило собі очі, наче би злякалося того, що сказало. Хильцем попід мур побігло до воріт і як прийшло, так відійшло. Схилившися, пропхалось попід барикаду, як кіт, і щезло.

— Що ви там з тою дівчиною мали? — спитав Хорошко.

— Дівчина каже, що там Кіндис держить замкнену жінку.

Хорошко вхопив Солоняка судорожно за рамя і судорожно стиснув так, що той аж йойкнув.

— Де? Як? Чоловіче, кажи! Хоч би мені прийшлося цілий замок зруйнувати, мушу її увільнити.

— Її голос показує, що вона під нашими ногами. Вхід до цього льоху хіба в долішнім замку. Ходім!

Перелізли барикаду, обійшли Кіндисову хату, увійшли до сіней і пішли нагору, щоби знайти Теклю. Двері були замкнені від середини. Значить, хтось був там. Застукали, не обізвався ніхто. Стали гримати з усеї сили і знов безуспішно. Аж коли оба налягли на двері вони затріщали, з середини почули бабський голос:

— А хто там? Пана нема!

— Відчини, бо виломимо двері! — гукнув Солоняк.

Ключ заскреготав і на порозі показалася Текля, з огарком в руці. Обох змірила диким поглядом. Її хитро звіряче лице повне було гніву і жаху.

— Де твоя братова? — крикнув Хорошко, приступаючи до неї.

— Або я знаю? Кудись поїхала.

— Брешеш! — гукнув Солоняк.

Баба поблідла і хотіла відійти. Хорошко свою залізну руку поклав на її рамени і крикнув:

— Кажи, де вона, бо з життям не вийдеш. Бери ключі до льохів і веди нас!

— До яких льохів? — ледви вистогнала.

— До тих, в котрих ти на приказ твого брата заперла його жінку! — крикнув Солоняк.

— Яке вам діло до жінки мого брата?! — розкричалася, звернена до Хорошка. Вона з ножем кинулася на нього. — Вона божевільна, вона скажена. То справа між ними, не ваша. Її не вільно випустити!

— Не говори багато, а веди нас. Живо! — гукнув Хорошко.

(Дальше буде).

З ДНЯ

РАЗЯЧА РОЗБІЖНІСТЬ.

В російській ґазеті „Рассвет", що виходить у Шікаґо, в числі з 12 лютого ц. р. знаходимо допис, затитулований „Благодарность Общества Тараса Шевченко". З нього довідуємося, що в Кеноші, Віс., знаходиться відділ російського допомогового товариства, названий імям найбільщого українського поета і борця за українську державність, Тараса Шевченка.

Радіємо з цього й уважаємо це доказом, що в тім загально-російськім кітлі, що його творить російська еміґрація, знаходяться також чисто українські елементи, які дихають тими самими ідеями, що їх проголошував Шевченко. З пошани до тих ідей вони назвали згадане товариство його імям.

РОЗЧАРУВАННЯ.

Та, прочитавши цей допис, ми зазнали прикрого розчарування. Описується в ньому про дволітній ювилей згаданого товариства. На цей ювилей прийшло чимало людей і на нім виголошено чимало промов.

Але зміст промов? Читаємо дослівно: „В бесідах промовців, що виступали на нашім торжестві, не звертаючи уваги на їх принaлежність до ріжних політичних і релігійних струй, давався чути чисто душевний патріотизм і склонність працювати разом для спільного добра. Ми це особливо цінимо. Грімкі тости й дружний загальний спів многоліття за загально-російське діло, російське імя і російський народ, показували, що між нами, росіянами (в оригіналі „русскими"), настало повне замирення і ми злилися в одну загальну сімю, чого так дуже бажає наша душа".

ОСЬ ТОБІ Т-ВО „ІМ. ШЕВЧЕНКА".

Так то виглядає те товариство ім. Шевченка. Є в ньому і „правдиво душевний патріотизм" і „общерусское дело" і „русскій народ", тільки нема ні словечка згадки про український патріотизм, про українське діло, про український нарід, той сам нарід, за який так страдав Шевченко, за який покарала його „Росія" десять-літнім засланням і, зломивши його здоровля, загнала його до гробу.

Читаючи це, мимоволі насувається питання: Пощо те товариство взяло собі Шевченка за свого духового покровителя? Хібаж діяльність його не є глумом з шевченківських ідей? Хіба не краще було назвати себе імям Пушкіна, Лермонтова, Турґенева, чи Толстого?

ХАРАКТЕРИСТИЧНИЙ ВИПАДОК.

Всетаки це характеристичний випадок і він зачіплює глибше відношення росіян до наддніпрянських еміґрантів-українців, та навпаки. Тяжко є припустити, щоб члени згаданого товариства на глум, чи з цілковитої іґноранції, назвали своє товариство імям Шевченка. Хтось серед них мусів знати, хто це Шевченко, мусів читати Кобзаря, мусів бути ознайомлений з духом його творів. Мусів знати, що Шевченко з погордою висказувався про тих малоросів, що то забули „глаголати" по своєму й відреклися свого українського народу. Мусів знати, що Шевченко обстоював державну самостійність України і гостро поборював московську окупацію. Звідкіляж тоді взялося те „общеруское дело"?

ЗАТУРКАНІСТЬ.

Причиною цього правдоподібно буде те, що українська еміґрація з Великої України приїхала перед війною ще політично дуже невироблена і національно затуркана, прибита, притовчена, з величезним почуттям національної нижчости. На споді її душі, безперечно, дрімає сентиментальна любов до свого народу, до української мови, до української побутовщини, а навіть до української минувшини й будуччини. Доказом цього свідчить таки цей останній факт названня вище згаданого товариства імям Шевченка.

Та попри те все наші брати не мають національної гордости, не мають віри, що наша нація ні трошки не уступає іншим націям, а російську таки добре випереджує. З браку цеї гордости вони лишають зверхнє заступництво і провід таким елементам, які не мають з українством нічогісінько спільного і які або самі є „русскіе", або є байстрюками російської культури.

ПАРАЛІТИКИ З БЛИСКУЧИМИ ОЧИМА.

Ці наші наддніпрянські брати нагадують „паралітиків з блискучими очима", про яких писала Леся Українка. Ці паралітики бачать, що зле діється на світі, що не їх ідеї панують, що життя плине не тим руслом, якого бажає собі їх сентиментальне серце. Але їх доля є спаралізована почуттям національної нижчости і вони мовчки вислухують те, що їм хтось торочить про „общерусское дело" та про „русскій народ", і не відважаться сказати своє слово.

МИ ПОМИЛЯЄМОСЯ?

Скаже котрийсь із тих „общерусских" провідників: „Ви помиляєтеся. В серці українських еміґрантів знад Дніпра нема відрубного українського патріотизму, а є власне отой „общерусскій патріотизм".

Та колиб воно було так, то нащо тоді згадане товариство назвало себе імям того автора, що писав: „Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте"; писав: „Любітеся, чорнобриві, та не з москалями, бо москалі лихі люди, роблять лихо з вами"; писав на адресу тих, що йшли служити „общерусскому патріотизмові": „Ох, щоб то так сталось, щоб ви не вертались; щоб поздихали там, де поросли!" Припустім, що те прокляття сповнилося на згаданім товаристві, то деб тоді воно само опинилось?

Ні. Патріотизм, чистий, український, щиро-шевченківський патріотизм, серед наших братів-наддніпрянців таки є; але він захований, придушений почуттям національної нижчости. Завданням правдивих українських провідників є вирвати його з придавлення й надати йому динамічного розгону.

— Маєш тут помаду проти випадання волосся — каже жінка.

— Таж мені зовсім волосся не випадає! — дивується чоловік.

— Я дуже добре знаю це — відповідає спокійно жінка — я даю цю помаду, щоб ти подарував її своїй тайпрайтерці, яка вічно лишає своє волосся на твому одязі...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Поклик до підготови віча.

В неділю, 13 лютого ц. р., відбулися збори екзекутиви Української Національної Орґанізації стейту Н. Дж. в галі укр. пресб. церкви при вул. Бікон, Нюарк, Н. Дж.

З головних точок обговорювано найважнішу, а саме, положення українського народу під займанщинами.

Приявні зважили критичне положення наших братів під ляцьким пануванням, звідки доходять до нас щораз страшніші вісті; переслідування всього, що українське; замикання українських шкіл і інших установ; масові арешти і суди; заборона набути чи купити кавалок землі на своїй власній землі й інші брутальні методи знищення українського народу.

Зважили положення українського народу під червоно-московським терором, де у варварський спосіб червоні кати, слідами давніх царів, винищують середньовічними методами український нарід, таксамо і під румунським пануванням, де гнет подібний до перших.

Зважили, що всі окупанти українських земель в порозумінні між собою хочуть знищити український нарід, скольонізувати українські землі своїми зайдами, вирвати в нього душу, спольщити, змосковщити і зрумунщити і таким способом запанувати раз назавсіди над українськими землями.

Тому У. Н. О. стейту Н. Дж. на засіданні екзекутиви 13 лютого ухвалила одноголосно скликати **масове протестаційне віче** з цілого стейту Ню Джерзі.

Тому, що в березні припадає річниця, коли Рада Амбасадорів у Парижі признала безправно українські західні землі Польщі, екзекутива У. Н. О. ст. Н. Дж. вважає за відповідне скликати таке віче в березні і тим заманіфестувати перед цілим світом, що український нарід ніколи не зречеться своїх прав до самостійности і буде боротись, аж поки не осягне повної перемоги.

Тому, що ця справа повинна інтересувати кожного українця й кожну українку, що бажають волі українському народові, екзекутива У. Н. О. стейту Н. Дж. отсею дорогою звертається з покликом до всього українського громадянства стейту Ню Джерзі, щоб воно цю справу поперло й вислало своїх представників на наради, що відбудуться 22 лютого в галі укр. пресб. церкви при 49 вулиці Бікон. Початок в 1-щій год. пополудні.

За У. Н. Орґ. стейту Н. Дж.: **Володимир Буката,** предс.; **Лесьо Сисин,** секр.; **Т. Рудий,** касієр; **М. Припхан,** фін. секр.

—o—

ЙОНҐСТАВН, О.

Свято Шевченка з драмою „Кохайтеся, чорнобриві".

Співацько-драматичний ґурток „Бандурист", який щойно вивів на сцені драму „Ой, не ходи, Грицю" з „Вечерницями", підготовляється дати нагоду тутешнім і околичним громадянам відсвяткувати цьогорічне свято Шевченка виставою драми „Кохайтеся, чорнобриві", написаної на підставі поеми Шевченка „Катерина". Йде підготова хору й вистави і є надія, що цю штуку будемо мати нагоду чути і бачити в середині березня у великій салі на вул. Рейен. Як прольоґ чоловічий хор відспіває Шевченка „Гамалію" з деклямацією. В драмі є багато пісень до слів Шевченка, а також багато живих образів з України.

Віримо, що громадянство прийде численно на цю штуку.

Громадянин.

—o—

ГАРТФОРД, КОНН.

Наша піяністка між чужинцями.

На запрошення українських студентві богословя в гартфордській семинарії пані Ольга Грицай-Ляхович та п. Евген Ляхович по академії в память О. Басараб, що відбулась 14 лютого ц. р. в тутешнім У. Н. Домі, загостили до семинарії (HARTFORD SEMINARY FOUNDATION), де крім американців студіюють студенти з цілого світу. В часі загальної вечері на прохання пані Ольга Грицай-Ляхович відіграла два твори з клясичної музики, після чого попрошено її до репрезентаційної кімнати в Макензе Гол. Тут наша піяністка відіграла кільканацять українських народніх пісень. Приємно було дивитись, як усі з правдивим чуттям слухали нашої музики, що плила зпід рук піяністки. А бачилось між слухачами людей з Японії, з Китаю Швайцарії, Голяндії, Німеччини, Яви, Греції, Сирії, Індії і т. д. Пані Ольга Грицай-Лахович виконала кілька українських пісень, а після того три українські студенти, пп. Іван Білинський, Василь Дармоць і Теодор Соколовський, в супроводі фортепіяну відспівали кільканацять народніх пісень. По короткій перерві наша піяністка відіграла „Другу Рапсодію" Лішта і твір власної композиції, „Буря". Останній викликав справжню бурю оплесків. Пані Ловел, опікунка дівочого інституту, подякувала піяністці за цей чудовий вечір музики, додаючи, що українська народня музика є надзвичайно гарна, тільки, на жаль, дуже мало поширена.

Вечір цей оставив незатерте враження серед чужинців та підніс у їх очах творчість української народньої музики до рівня інших великих народів.

Іван Білинський.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Ювилей Ольги Кобилянської.

Дня 6 лютого ц. р. наш відділ Союзу Українок влаштував ювилейний вечерок у честь 50-літньої діяльности літературної праці Ольги Кобилянської. Свято відкрила предсідниця, пані Марія Липська, короткою промовою і попросила о. Каськова перевести це свято. Святочний реферат виголосила пані Розина Вецаль. Сольо „О, Україно" відспівав Е. Проборівський в супроводі трьох скрипок, на яких грали два малі школярі: Б. Бойко і С. Ґалошка, а третій гром. Яків Процишин. Деклямацію „Барвінку наш, барвінку", віддеклямувала пані Ксеня Чагарин. Сольо „Чи знаєш, де Україна та мила" відспівав Я. Процишин. Деклямацію в 50-ліття творчої праці О. Кобилянської виголосила панна А. Чагарин. Терцет „Ой, зійшлися всі бурлаки" і думу „Ой, Морозе Морозенку" відспівали: О. Косюк, Я. Процишин і М. Яцишин, за що публика нагородила їх рясними оплесками.

Спомин про ювилятку переповів о. В. Каськів. Скрипковий терцет, зложений з Б. Бойка, О. Ґалоншки і Я. Процишина, відіграв пісні „З тої гори високої" і „Козаченьку, куди йдеш". Кінцеве слово і подяку сказала Антонина Яцишин. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Антонина Яцишин.

Купець (у поганому настрою) — Ой, той нинішній бизнес, той бизнес!

Приятель: — Що, зле йде?

Купець: — Так, головнож руйнують мене ті часописні оголошення.

Приятель: — Таж ви не оголошуєтеся ніде!

Купець: — Саме тому, одначе мої товариші оголошуються!

ЧИ ЦЕ МИСТЕЦТВО?

Таке питання стануло перед комісією Вистави Золотої Брами, що почнається в Сан Франсіско в наступному році. Різьбар післав на цю виставу подану на образку різьбу. Між членами комісії почалася боротьба: одні кажуть, що це твір мистецтва, другі, що це не твір мистецтва, а ще інші, що як це твір мистецтва, то він ганебний.

ЯК ТО КОЛИСЬ БУЛО У ВІЙСЬКУ ТА НА ВІЙНІ

„Війна в нинішних часах це передовсім велитенська технічна організація. Скриті її причини часто є економічної натури. Цікаве, що багата та рухлива під торговельним оглядом Англія вікторіянських часів вела більше як двацять воєн. Нині війна не є вже змаганням одиниць. Зате давніше дуже звертали увагу на добір одиниць — вояків. Еліта римської армії — відділ цезарових преторіянів — складалася з чоловіків, високих бодай 172 цм. Найвищі вояки в Европі у навітніх часах були ґвардійці пруського короля. Вербували їх по всіх краях, часом на силу або підступом. Та вони не могли би суперничити з прибічною ґвардією короля африканського племени руанда, на імя Мсінґа, що складалася з войовників, високих два метри, бо чоловіки такі високі серед білих трапляються дуже рідко. Цікаве, що представники романської раси щодо величини уступають узагалі ґерманам. Так напр. прибічних кірасієрів італійського короля мусіли набирати майже виключно зпосеред наців ґерманського населення фріявлю.

Якіж маленькі в порівнянні з нинішніми велитенськими арміями виглядають нам старинні армії! Армія, що її мав Олександер Великий, коли завойовував Азію, не перевищала ніколи 40,000 людей. Війська, що ними Фридрих Великий завоював Шлеськ, не були більші від сьогоднішньої одної дивізії піхоти. Зате в новітніх часах рідкою подією є напр. такий факт, як здобуття міста Преторії в 1877 р. підчас анексії Трансвалю англійцями — відділом усього з 25 людей!

Скількиж то людського життя коштували давні війни, які прославили імена великих полководців! Прусія в році смерти Фридриха II. мала армію, на яку складалися понад 3 проценти всіх її мешканців. А які гроші коштували війни! Фридрих, який, як ніхто інший, вмів кошти ведення війни перекинути на противника, за саму одну семилітню війну заплатив 153,880,205 талярів. Це сума на ті часи велитенська. Коли Злучені Держави воювали з племенами диких індіян на Фльориді — говорили, що кожний убитий противник коштує державу 10,000 долярів. Навіть вигранa війна коштує величезні суми. Так напр. підчас німецько-французької війни в 1870—1 році населення Німеччини жертвувало добровільно 56 міліонів марок золота, а зате стягнено контрибуції 5 міліярдів франків.

Перемога в ногах — сказав хтось. Великий вождь татарів, Тамерлян, що сплюндрував половину відомого тоді світу, завдячував велитенські свої перемоги скорости, з якою пересувалися його орди. Так напр. перейшов він за пять місяців в окблицях, що зовсім не мали доріг, 2,000 миль. Команданти уладжуються часом вигідніше хоч великі вожди, як напр. Наполеон, усе переносять труди із своїми вояками. Зате один англійський генерал свій власний вантаж казав розложити на 300 верблюдах, які ступали позаду армії.

І краї переносять тягарі війни. Один генерал у 30-літній війні, Адам фон Пфіль, казав спалити 800 сіл у Чехії. У війні Перу проти інших держав Південної Америки всіх чоловіків від 16 до 65 року життя покликали до зброї. Осталися вкінці самі жінки — майже в самих сорочках — і вони тягли гармати. Та ще донедавна розмірно небагато людей гинуло від самої зброї. До 1866 року згинуло більше вояків від пошестей, ніж від зброї. Боротьба ручною зброєю належить уже радше до минувшини. Тому на яких 400 вистрілів крісових рахують пересічно одного вбитого. У японсько-російській війні на сто ранених умирали пересічно три. Та бувають у війні речі ще гірші від смерти. Підчас повстання в німецькій кольонії т. зв. Південно-Західній Африці 5 процентів кольоніяльного війська збожеволіли. До того без сумніву мусіло причинитися підсоння, погубне для европейців.

Хоч завдання збройної сили таке поважне та почесне, часто великі пани і монархи — головно у 18. столітті — вважали її забавкою, що мала заспокоїти їх примхи. Напр. до російського полку литовської ґвардії приймали давніше лише вісповатих, а цар Павло І., відомий з чудацтв, казав приймати до полку свого імени лише кирпатих (із задертим носом) — бо й сам мав такий ніс. Зате деспотичний Микола І. впав раз на думку, щоб уся його кіннота носила штани із шкіри видр, так, що майже зовсім вигинули ті звірята. Так багато ріжних особистостей можна знайти в умундуруванні давніх армій. Лише генерали у пруському війську мали „привілей" носити чорні штани. До 1840 р. в англійській армії заборонено було носити вуси — потім ні з цього ні з того введено їх в армії. Російським рекрутам не вільно було носити цвікра, лише окуляри. Останній геський курфірст Вільгельм приказав своїм службовикам і старшинам так виголити вуси та бокобороди, щоб разом творили букву „W".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Коляда на Рідну Школу і визвольну боротьбу.

З нагоди Христового Рідва Центральний Комітет місцевих організацій ходив з колядою по всіх українських родинах в нашій місцевості, як також по інших околицях, де живуть наші люди. Свідомі громадяни офірували жертви на Рідну Школу в старім краю.

У звязку з цим можна виробити собі образ, що наша громада гарно розвивається і наші українці починають більше цікавитися народньою роботою й українськими цілями. Але були між ними такі одиниці, котрих можна назвати самолюбами. Вони рік-річно відмовляються дати коляду на народню ціль. Почувши, що надходять колядники, вони замикали двері перед ними, або гасили світло. Таких самолюбів багато в нашій громаді. Але, на щастя, не всі мешкають разом. Не вміли вони оцінити нашого труду, коли ми ходили з колядою по ночах у дощ і негоду. Позатим багато людей віднослися до нас гарно і жалували нас за наш труд. І ось тут складаємо сердечну подяку всім тим, що жертвували коляду. Зложили: Дочки України $5; М. Гринищак $3; по $2: Т. Гринищак, І. Ступак, Г. Закорчений, Ю. И. Чаплинський, Р. Слободян; К. Качуряк $1.50; по $1: М. Ядловський, В. Ґрега, В. Кардаш, М. Крайц, М. Ґаліновнч, С. Могила, М. Процак, А. Полевчак, А. Сміт, І. Кузьо, М. Безкоровайний, А. Миськів, Я. Лещак, П. Остапчук, М. Сухорський, А. Полянський, Ю. Ґрета, П. Сташко, А. Сташко, Е. Мамчак, А. Брода, М. Курємнда, Т. Горин, Е. Ковальчук, Я. Красновський, К. Лиса, І. Ґенеґа, М. Ґенеґа, І. Клок, К. Возняк, М. Бузько, С. Пограничний, М. Костів, С. Фортуна, К. Пілат, М. Грабар, М. Костишин, І. Кеценюк, С. Задорецький, М. Могила, І. Пілат, Т. Чечіль, О. Симен, М. Бохна, Т. Кобран, И. Борбуляк, М. Вовчко, О. Сердій, М. Романович, С. Ґенеґа, Г. Кінащук, А. Огар, І. Воробель, А. Адух, С. Лабунський, В. Сас, С. Яцків, Ю. Картичак, Ф. Бутинець, С. Байтала, Ю. Гвіздь, І. Галущак, П. Бучій, С. Лащук; по 50 ц.: І. Кулинець, А. Гандович, З. Кузьмінська, І. Коритко, С. Солтицький, Н. Горин, Ю. Бойко, Н. Богдан, Т. Луняк, В. Ґрабовський, М. Корнас, С. Корнас, Н. Матлаґа, П. Кардаш, Г. Кардаш, Ю. Петришин, І. Вовканець, Д. Фортуна, А. Фортуна; І. Хрибет 25 ц. З того був розхід $3 на авто, що возило колядників по позамісцевих околицях. Чистого доходу лишилося $90.25, котрі переслано через Обеднання на Рідну Школу в старім краю $60.25, а на визвольну боротьбу $30.

Колядою занялись: М. Ґаліновнч, П. Сташко, В. Вітушинський, С. Могила, І. Клок С. Пограничний. Помагали також і дівчата, за що вони заслугують від нашої громади на щиру подяку.

Уряд Центр. Комітету.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На інвалідів.

З нагоди Різдвяних Свят перевів місцевий Стрілецький Ґурток коляду на інвалідів. Зложили по $2: Г. Заленський, М. Кебузь; по $1: о. Данилович, П. Грицишин, Т. Каськів, В. Сидорович, М. Вітишин, І. Кльоц, С. Баранюк, М. Литвин, Т. Хомяк; по 50 ц.: Н. Тисовський, С. Мориглод, Кувалик, А. Мудровський. Разом зібрано $15, які вислано на інвалідів через Обеднання.

За уряд Стрілецького Гуртка ч. 9. у Нюарку, Н. Дж.: **І. Стецкович, М. Вітишин.**

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Згода.

— Всього один раз у житті був я у згоді з моєю тещею.

— Колиж це було?

— В мешканні вибухла пожежа й обоє ми рівночасно побігли до дверей.

— Щож це таке, вже втретє цього місяця просите, щоб вас увільнити на кілька годин з нагоди заручин сестри! Чи то вже третя сестра?

— Ні, це третій наречений!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (89)

Переконавшися, що Анети віде вподлизу нема, на Бравна найшов жах, що могло з нею статися. Обертаючись, він натрапив на Сборова, який мав трохи винуватий вигляд. Так бодай Бравнові здавалося. Не роздумуючи довго, він кинувся до нього з кулаками: „Ти віхчемнику, ти в тому винуватий, ти знаєш, де вона ділась. Говори, де?" Князь почав оборонятися.

Та тим він ще більше роздразнював Бравна. „Ти брешеш, ти знаєш, говори, де?" — гукав розюшений Бравн. „Лиши мене, я кажу тобі, що не знаю, що з нею сталося", оборонявся князь. Бачучи, що це не переконує його, він почав кликати Джейн на поміч: „Джейн, вгамуйте його, бо він мене вбє", кричав князь. „А вжеж, що вбю", підхопив Бравн.

Побачивши, що Бравн таки не жартує, Сборов відвернувсь і хотів рятуватися втечею. Але Бравн пігнався за ним і по кільканацятьох кроках зловив його та, запустивши свої кремезні пальці в його горло, почав його душити. Сборов уже навіть не здужав кричати. Лиш урядигоди він харчав. Він цілий посинів, з рота йшла йому піна і видно було, що він душиться.

Загонистий Бравн був би цілком певно поклав кінець цьому князеві, якби на поміч не прибігла Джейн. Побачивши, що має до діла з розюшеним чоловіком, до якого не промовить словний арґумент, вона притиснула до спини Бравна гостру списку, так, що вона вгризлася трохи в тіло Бравна. Бравн почув біль, а потім слова Джейн: „Покинь його, а то я прошию тебе".